[illegible]

[illegible]

ఓమ్

శ్రీగురుభ్యో నమః.

కల్పరత్నఖండనమ్.

శ్రీ ఆదుర్తిగ్రామనివాసిభిః శా[illegible]
దేశికై రాత్రేయై ర్యాకలోపపదై ర్వేంక
టశాస్త్రిభిః ప్రేరితేన పాశర్లపూడిలంక
గ్రామవాసినా త్రేయేణ దంచ్రోపపదే
నాగ్నిహోత్రిణా శ్రీ[illegible] విరచ్య
సమ్యక్పరిష్కృతం
శ్రీ తాత కామేశ్వరశర్మణాం పేరి వెంక
టాధ్వరీణాం చ ద్రవ్యసహాయేన

అమలాపురపట్టణస్థ మారుతీముద్రాయంత్రే
ముద్రాపితం.
శ్రీ వాఘూలవంశ పయఃపారావారరాకాసుధా
కరేణ గంటి నీలకంఠావధానినాం ప్రథమ
తనూజేన శ్రీలక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిణా
ప్రకటితం.
స్వక్షేత్రీయతాం నిర్వన్ముదే.
1919

విజ్ఞప్తిః

—:0:—

భోభో భరతఖండనివాసిన ఆర్యాః పండిత వర్యా అస్తి హి సప్రశ్రియం సప్రణామంచ సర్వే షామాస్తికానాం నివేదనీయ మత్యద్భుతమితి వృత్తం। విదితమేవైతత్సర్వేషాం శ్రీమత్పరమహంసపరివ్రాజకాచార్యవర్యేత్యాది సకలబిరుదావళీవిరాజమానై రస్మాకం పుణ్యాగంధేన భువమవతీర్య సంన్యస్యచ బాల్యే వయసి కల్యాణానంద భారతీనామాంకితై ర్బాలసన్యాసిభి రవిజ్ఞాతశాస్త్రగంధైరపి స్వీయాధ్వరతంత్రస్వతంత్రితాం ప్రకటయితుకామైః పరిభ్రమ్య వివిధాన్దేశాన్ ప్పాకాగ్రహారే యథాజాతవిప్రవరమమాయికత యాశోచనీయం కంచన రామావధానినామానం యజమానతయా నిర్మాయ ధనలుబ్ధానాంశ్చిద్ర్విజః ప్రకల్ప్య విమృశ్యకారితయా ప్రతార్య చ శాస్త్రవిదుషః దత్వా కేషాంచిద్బిరుదాని శబ్దమాత్రసారాణి దాపయిత్వాచ తేభ్యో ధనలిప్సు

భోక్తృ ఉద్ధిదక్షిణాపరిత్యక్త్యత్వాచ, తత్సమత్వం యశ
స్తదితరధారణాపరిత్యాగాత్వం త్యాజయిత్వా చ
బలాద్ధృత్యాది సిద్ధమాశ్వినహావిస్త్యక్త్వా చ విధి
నిషేధభయం నిర్వర్తితో విచిత్రైర్ద్వైర ఇతి ।
తేచార్యతావతారస్య సృష్ట్యంతరంగా అత్మీయం జగ
న్నారవమా సేతు శీతాచలం ఖ్యాపయంతః స్వస్యాపి
నిత్యేపాప్యాపస్తంబీయాదిషు తతోప్యాత్మీయం పారి
మాణ్యాతిభూమిం ద్యోతయంతః ప్రాచీనాయాం గూం
తద్ధామం పరిబంధం పరికల్ప్యచ ఘూర్ణితకోశసర్వ
స్వం కల్పరత్నాభిఖ్యం విలిఖ్య చాదౌ స్వస్య పరి
కృతిం విశ్వాసయిత్వాచ [illegible] స్వధా
కృతగారిహిణ ఉచ్ఛృంఖలా ఆసతఇతి యద్యపి
సంతి బహుకల్పకర్తారో బోధాయనాదయ స్తేషు
సుప్రసిద్ధాః [illegible] స్తత ఏవ విలంబాత్ కల్పర
త్నస్య రత్నత్వాత్ తత్రాపి [illegible] జగద్గురవ్రా
విరూపకీరాద్యాస్తత ఏవ సదంబాత్ దృశ్యంతే
చ తదనురూపం సుదృశ్య [illegible] మణీయా విశేషా
స్తథాపి స్యాన్మాదృశః కస్యచిదపి సంశయః చత
సృణాం తుర్యాశ్రమభూమికానాం మధ్యే కాష్టు
ధిరూఢాఇతి । [illegible] నాపి

బహూదకాః । శ్రీమదాచార్యపాదైః కలౌ తేషాం
నిషిద్ధత్వాత్ । నిరస్తేఽపి తద్వ్యక్తిత్రితయభేదే ద్వ
యావన్మనాగస్తి సంశయః । ప్రాగ్దేశీయవిచి
త్రావిద్వరే నవలిప్సూనాం శ్రోత్రిశిరోమణీనాం
పరిభూతధనపదానేన పునరపి తల్లిప్సుతయా రాత్రిం
దివం ధనదాశాంతేవాసి మానసపరిహారిత్వేవ
హంసావా । తద్వదాశాంతరావర్జితాభ్యాం స్వప
క్షీకృతాభ్యాం మదంతేవాసిభ్యాం బ్ర॥ శ్రీ॥ చెరుకు
పల్లి రామేశ్వరశర్మ బ్ర॥ శ్రీ॥ పిటూరి వెంకటరా
మశాస్త్రినామభ్యాం సమం ప్లవనోత్ప్లవనవ్యా
పారేణ పరమహంసావేతి । సతీత్థం సంశయే బ్ర॥
శ్రీ॥ స్వపక్షీకృత చెరుకుపల్లి రామేశ్వరశర్మణాం
కృతౌ నిరసనపత్రికాయాం నిరస్తస్సంశయః ।
బాలస్వామినాం పూర్వాశ్రమవేళాయాం బ్ర॥ శ్రీ
కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిభిస్సాక మార్యమతి
బోధినీం నిమిత్తీకృత్య ప్రచాలితోక్తిప్రత్యుక్త్య
ద్ఘాటనపురస్సరమస్మన్మాత్సర్యేణ పరమహంస ఇతి
తదీయపరిత్యక్తిజ్ఞాపరికాశనేన పరమహంసపవేతి ।
అద్య తదీయ కల్పితవ్రతితా బహావస్తీతి
నాత్రవిరోధానాన్విమృశ్య యథామతి సంక్షిప్య

చ యథాశక్తి ప్రదర్శ్యతే ॥

శ్లో॥ ఆప్రాచః కామరూపాద్ద్రుహిణసుతనద
ప్లావితాదాప్రతీచో గాంధారాత్సింధు
సాంద్రాద్రఘువరచరితాదాచ సేతోరవా
చః । ఆకేదారాదుదీచ స్తుహినగహనత
స్సంతి విద్వత్సమాజా యేయేతానేష య
త్నస్సుఖయతు సమజాన్కృశ్చ మత్కర్తు
మిష్టే

ఇత్యభియుక్తవచనానుసారతో విద్వత్ప్రమో
దస్యైవావశ్యకతయా తత్రాస్మద్వాణీ సదోషా
నిర్దోషావా రంజయతు దోషజ్ఞాన్కరగిరివేతి
సహస్రకృత్వః ప్రణామః ॥

ఓమ్.

శ్రీగురుభ్యో నమః.

కల్పరత్నఖండనమ్

—:o:—

శ్లో॥ వందే గజేంద్రవదనం వామాంకారూ
ఢవల్లభాశ్లిష్టం । కుంకుమపరాగశోణం
కువలయినీజారకోరకాపీడం ॥

శ్లో॥ అస్తు నస్శ్రేయసే నిత్యం వస్తు వామాం
గసుందరం । యతస్తృతీయం విదుషాం
తురీయం త్రైపురం మహః ॥

కల్పరత్నే ప్రథమముపోద్ఘాతప్రకరణే మహా
న్విరోధః ప్రతీయతే । తథాహి । త్రయ్యా ధర్మ
జ్ఞానోభయమూలత్వం ప్రతిపాద్య తత్ర ధర్మబోధ
కే పూర్వకాండే జైమినినా విమృశ్య ధర్మస్సమ్య
క్నిరూపితస్తన్మూలతయైవ బోధాయనాది కల్ప
కారాః ప్రయోగానుగ్రాహకతయా సూత్రాణి
వినిర్మమురితి కల్పానాం జైమినీయసూత్రమూల

త్వం లిఖితం । తదత్యంతమసంగతం । వేదాంగము
ధ్యగణితాని కల్పసూత్రాణి ॥

శ్లో॥ శిక్షా వ్యాకరణా ఛందో నిరుక్తం
జ్యోతిషం తథా । కల్పశ్చేతి షడంగాని
వేదస్యాహుర్మనీషిణ ఇతి ॥

తతస్సాక్షాద్వేదమూలాః కల్పా నజైమిని సూత్రమూలా భవితు మర్హంతి ప్రత్యుత జైమినిసూత్రాణ్యేవ కల్పసూత్రమూలానీత్యపి సువచం । వ్యాఖ్యాభాసరహితకల్పసూత్రవచనసహ మీమాంసాన్యాయస్య విరోధ ప్రాప్తౌ కల్పవచనస్యైవ ప్రామాణ్యాంగీకారాత్ । తదుక్తం, మీమాంసకమూర్ధన్యేనఖండదేవేన భాట్టదీపికాయాం ౧ అ॥ 3 పా॥ 2 సూ॥ ప్రయోగశాస్త్రమితిచేత్ ॥ ఇత్యధికరణే॥ వస్తుతస్తు, జైమినిసూత్రాణ్యపి సాక్షాద్వేదమూలాన్యేవ । అన్యమూలకత్వే ప్రమాణాభావాత్ । ప్రతిబంద్యాతు తథోక్తం॥ తత్సిద్ధం కల్పసూత్రాణాం వేదైకమూలత్వం స్మృత్యంతరామూలత్వంచ ॥ ౧ ॥ శ్రీబాలస్వామిభిః కల్పరత్న వ్యాఖ్యానవిషయత్వేనం ప్రతిజ్ఞాతం ॥

శ్లో॥ రుద్రదత్త మనుస్మృత్య కల్పరత్నస్య దీపికా।
యాజ్ఞికానాం ప్రమోదాయ యథామతి
విరచ్యతే ఇతి॥

అత్ర శ్రీమాధవాచార్యకాలమారభ్యాద్య యావచ్ఛి(వ్య)(ష్ట) పరంపరాగతప్రయోగసరణ్యన్యథాకరణే బద్ధపరికరై రతఏవ ఛందోభంగ ఛద్మనా సత్స్వపి బహుషు ప్రమాణీభూతేషు వ్యాఖ్యాగ్రంథేషు రుద్రదత్తమాత్రానుసరణేన తత్రాప్యస్య విరుద్ధమతానుసరణేన వా ఛందోవిషయకధర్మభంగం కుర్వాణై స్తస్మాదేవ రుద్రదత్తానుసారేణ కల్పరత్నస్య దీపికేతి లేఖనేపి ఛందోభంగభయముత్సృజ్య దూరతో రుద్రదత్తమనుస్మృత్య కల్పరత్నస్య దీపికేతి లిఖద్భిర్యద్యపి స్వోద్యోగస్సర్వయాజ్ఞికవిరోధాయేతి సూచితః। తథాపి యాజ్ఞికానాం ప్రమోదాయేతి లేఖనమాత్రేణ కోవా ప్రమోద స్సంపాదిత ఇతి సుధియో విచారయంతు। తథాహి, వ్యాఖ్యాంతరాపేక్షయా రుద్రదత్తవ్యాఖ్యాన ప్రాయేణ యాజ్ఞికవిరోధపవ బలీయాన్। తత్ర ప్రాగ్నేయవిద త్రాధ్వరసర్వక్రత్వాశ్వినపాత్రాగః ప్రథము నిద

ర్శనం । సత్స్వపి బహుషు కర్తవ్యతాబోధకేషు
ప్రమాణేషు విశేషేణ రుద్రదత్తగ్రంథస్థ అత్ర
చకారాభ్యాం సముచ్చయావగమాదవ్యక్తముభ
యవిచ్ఛేదప్రాప్తౌ నాన్యతరస్య విచ్ఛేద ఇతి
చకారస్వారస్యమేవ ఖల్వద్యతరంణాం తత్తు సభా
ముఖే విద్వన్మహాజనసమక్షం కథంవా పరిణంస్య
తీతి నాద్యజాన । ఏవమన్యేపి విరోధా అస్మిన్నపి
గ్రంథ లిఖితాః । తత్ర కేచిద్రుద్రదత్తదర్శితాః
కేచిత్తద్దర్శితా అపి పునర్మతాంతరోపదేశేన
సమాహితాస్తథాపి యాజ్ఞికప్రమోదాయ విరో
ధాయ వా ప్రాచీనప్రయోగవ్యతిరేకేణాన్యథ్య
తాద్యశాఏవ కల్పరత్నే లిఖితాః। కేచిదపరేరుద్ర
దత్తేనాన్యథాలిఖితాఅపి తత్రాపి స్వారస్యోట్టం
కనపూర్వకం స్వకపోలకల్పనయా స్వామిభిః పున
రన్యథా వ్యాఖ్యాతాః । ఇత్యనేకప్రకారా అపి
విరోధాః క్రమాద్వివిచ్య యథామతి ప్రదర్శ్యంతే
తత్స్వీకారత్యాగయోః పరం సహృదయాఏవ ప్ర
మాణమితి నాస్మాకమాగ్రహః ॥ ౨ ॥ ఆదాయా
జమానవపనవిషయో। సూత్రం। పర్వాణి కేశశ్మశ్రు
వాపయతఇతి । అత్ర రుద్రదత్తవ్యాఖ్యానే ఇచ్ఛా

కత్వాద్వపసవ్య పర్వణి పాత్నీకం సత్ నియమ్యేత
ఇత్యాదినా పిత్ర్యయజ్ఞవదనంగమిత్యాదినా చ యా
గానంగత్వం సాధయిత్వా మతాంతరేణ ప్రకరణ
పాఠాత్ కర్మాంగమపీతి నా। శ్రు॥ వ్యృతా వా ఏషా
త్వగమే ధ్యా యత్ కేశశ్మశ్రు వృతామేవ త్వచ
మమేధ్యామపహత్య యజ్ఞియో భూత్వా మేధ
ముపైతీతి లింగాదిత్యాగత్వమపి సాధితం। ఏవ
మాణవిష్ణ్వాదిగ్రంథేష్వంగత్వమేవ స్వమతం శిష్ట
సమ్మతంచ॥ 3॥ పయస్వతీరోషధయ ఇతి పురా
బర్హిష ఆహర్తోః పౌర్ణమాస్యాం జాయాపతీ అశ్నీ
తః పురా వత్సానామపాకర్తో రమావాస్యాయా
మితి సూత్రం॥ అత్ర రుద్రదత్తగ్రంథే ఆహర్తో
రాహరణాత్, తథా అపాకర్తో రపాకరణాదితి కాల
లక్షణా చేయం। తేన యదా పౌర్ణమాస్యామన్వాధా
నపరిస్తరణోపవాసా ఏవ క్రియంతే। యదామావా
స్యాయాం సన్నయతే తదాశంకువేలాన్యాయేనాన
యోః కాలయోరశ్నీతః ప్రాక్ప్రదర్శనాదిత్యాత్ బర్హి
రాహరణాత్ ఇతి స్వమతముక్త్వా। అసిదాదానస్య
బర్హిరాహరణాంగత్వాచ్ఛాఖాచ్ఛేదస్య వత్సాపాక
రణాంగత్వాత్ పౌర్ణమాస్యామసిదాదానా దమా

వాస్యాయాం శాఖాచ్ఛేదాత్ప్రాగేవ కేవలశాఖా
చ్ఛేదాదపి పురా అకరణం మతాంతరత్వేన దర్శితం।
బాలసాయణీయస్తు, యాజ్ఞికవిరోధాయ రుద్రదత్త
మప్యుపేక్ష్య మతాంతరానుసారేణైవ శాఖాచ్ఛే
దాదపి పురా ప్రతోపాయనం కల్పాంతరత్వే లిఖితం
తదత్యంతమసంగతం। అసిదాదానంతు బర్హిర్లవ
నాంగమేవ। శాఖాచ్ఛేదస్తు వత్సాపాకరణాంగం
సాంనాయ్యాంగత్వాత్। సాంనాయ్యార్థా
నాం శాఖాచ్ఛేదాదీనామితి మీమాంసాగ్రంథ
ష్వభిహితత్వాత్। అన్యథా తయైవ శాఖయా
వత్సానపాకరోతీత్యుపక్రమ్య దర్భైర్దర్భపుంజీలై
ర్వా ఇతి వత్సాపాకరణాంగస్య ప్రతినిధివిధాన
మేవ నఘటేత। దర్భైర్దర్భపుంజీలైర్వా వత్సా
పాకరణే క్రియమాణే శాఖాయా వైయర్థ్యాపత్తేః,
నచేష్టాపత్తిః సాంనాయ్యే శాఖాపవిత్రాభావ
ప్రసంగాత్, కించ శాఖాచ్ఛేదనదేవాన్యాంగస్య
వత్సాపాకరణస్య ప్రాధాన్యానుపపత్తేశ్చ గుణా
నాంచ పరార్థత్వాదితి న్యాయాత్। నహ్యరణ్యాం
కల్పితేనాప్యేకహాయనీ త్వస్యాంగం భవతి।
కించ తథాసతి పురా శాఖాచ్ఛేదాదమావాస్యా

యామిత్యేవ వదేత్సూత్రకారోపి ఉభయోరపి
సాంనాయ్యాంగత్వావిశేషాత్ । కిం చ;
యాజమానప్రశ్నే॥ సూ॥ బహిః పాపూర్ణ
మాసె వ్రతముపైతీత్యాదినా వ్రతకాలం సిద్ధా
యి మతాంతరమపి దర్శయిష్యన్ ॥ సూ॥ వత్సే
ష్వపాకృతే ష్వమావాస్యాయాం ప్రణీతాసు వ్రి
యమాణా స్వసన్నేషు వా హవిష్షు వ్రతము
పైతీత్యభయత్ర సాధారణమాత్రవదామావాస్యాధా
నం వ్రతోపాయనమిత్యేక ఇత్యాద్యుక్తం। తస్మి
ద్ధం సర్వథాపి శాఖాచ్ఛేదనాదపి పురాతక ర్తవ్య త్వేన
ఇంద్రదత్త ప్రమాణకత్వేన చ కల్పకర్తా లక్షితం
యాజ్ఞికవిరోధాద్వైవావిజ్ఞాతమీమాంసకా విలసి
తమితి ॥ ౪ ॥ దేవో వస్సవితా ప్రార్పయత్విత్యతః ॥
సూ॥ దేవో వస్సవితా ప్రార్పయత్వితి శాఖయా గో
చరాయగాః ప్రస్థాపయతి ప్రస్థితానామేకాగ్ శా
ఖయోపస్పృశతి దర్భైర్దర్భపుంజీలైర్వా ఆప్యా
యధ్వమఘ్నియా ఇంద్రాయదేవభాగ మిత్యేక
సమామనంతి మాహేంద్రాయేత్యేక ఇంద్రం నిగ
మేషూపలక్షయేదింద్రయాజినో మాహేంద్రం మా
హేంద్రయాజినః ॥ శుద్ధాశ్చ పస్సుప్రపాణేఽ వృణక్త్వ

ప్రస్థితా అనుమంత్రయతే ఇతి। అత్ర రుద్ర
దత్తవ్యాఖ్యా। దేవోవస్సవితేత్యత్ర యథాసమా
మ్నాతేనాఖుశగ్ంసాం తేనమంత్రేణ గాస్సర్వా
నిష్క్రామయతి వత్సవినాకృతానాం యుగపచ్చాల
నశక్యత్వాదనావృత్తిర్మంత్రస్య। అథ దేవోవ
త్యాదిః ప్రస్థాపనమంత్రస్సైవ శాఖాంతరీయా
కాంచిత్పాఠవికారాం దర్శయతి ఆప్యాయధ్వమితి।
ఇతి। ఏవం చాత్రాఘుశగ్ంసాం తేనైవమంత్రిపా
తేన ప్రస్థాపనం శిష్టసమయః। తథాపత్యత్ర బాల
స్వైరభిర్వ్యక్షకప్రమాదాదేవ కిల రుద్రదత్తాను
సారిభిరపి తద్వ్యతిరేకేణ శిష్టాచారవ్యతిరేకేణచ
దేవ్యావస్సవితా౽కర్మణ ఇత్యంతేనైవ మంత్రం
విభజ్య గోత్రస్థాపనం లిఖితం తదపి సుధ్రుశో వి
భావయంతు ॥ ౫ ॥ పతే మాస్థాదిత్యుత్తరం అప
ప్స్వయశ్వావావిత్యాదిబహిర్ధర్మానుపిత్య యూథా
ణాంమధయ ఇత్యాది పరిస్తరణాది ధర్మాః కల్ప
తంత్రే లిఖితాః। తత్స్వైకపాలమాత్రకల్పనం సా
తిక్రమరుద్రదత్తాది యావద్వ్యాఖ్యా విరోధస్య
స్పష్టముపలభ్యమానత్వాత్। అతస్తు స్వామినా
కాంతుమాశయకిల। బహిర్హారాహారణార్థం బర్హిః

ప్రదేశాయ కించిదపి దూరం గత్వా ప్రయోగ
సూత్రేయానన్వృహ్రారాహరణాం గాహామానంతర్య
పాఠమాత్రేణాపేక్షితపరిస్తరణాది ద్రవ్యజాతము
పేత్య అగత్య పునరపి తద్రవ్యాహరణాయ తావ
ద్దూరగమనక్లేశాపేక్షయా వరం సకృద్గమనేనైవ
ద్వయోః కార్యయోరేకప్రయత్నసంపాదనమేకా
క్రియాన్వయార్థకరితి న్యాయాదితిసత్యం సూత్రకర్తు
స్తద్వ్యాఖ్యాతౄణాం వా నకస్యాపీయాన్వ్యమర్శః
పదార్థమధ్యే పదార్థాంతరస్య తద్ధర్మాణాం వా
నివేశేన ప్రయోగవిపర్యాసాది భయేన భీతా వా
స్యుః। స్వామినస్తు నతథా నిస్త్రైగుణ్యమార్గవర్తి
త్వాత్। కింతు నసహంతే లోకన్యాయాన్వైదిక
పదార్థాస్తత్ప్రియావా। నచ ద్వయోర్యాగార్థ
త్వసామాన్యాన్నభవే ద్విపర్యాసస్సహేదే దేవలోక
న్యాయమపీతి వాచ్యం। పురుషార్థత్వసామాన్యేన
న్యాసాశ్రమిణోపి గార్హ్యకర్మానుష్ఠానాపత్తేః।
తత్సిద్ధం స్వకపోలమాత్రకల్పనమితి॥ ౭ ॥ పిండ
పితృయజ్ఞాదౌ తదంతేచ విద్యుద్వృష్టీ నస్త ఇతి
రుద్రదత్తో లిఖితమితి కల్పరత్నేపి। దర్శహోమ
త్వాదితి। దేవయజ్ఞః పితృయజ్ఞ ఇతి యజ్ఞత్వస్య

ఖదే శేషః। అథో ఆహుః। సర్వేషు యజ్ఞక్రతుష్వితి।
శ్రుతేశ్చ విష్ణ్యాదావస్త్యేవేత్యస్య వ్యాఖ్యాతారః
శిష్టాదా రేష్వస్త్యేవ ॥ ౮ ॥ సోమాయపితృపీతాయ
స్వధానమ ఇత్యాదా పునస్స్వాహాంతై ర్మంత్రై
ర్జుహోతీతి రుద్రదత్త ఏవ విలేఖ ॥ నాన్యః కశ్చ
నాభిజహాతి । చోదనత్వాత్ । బోధాయనీయే
స్వాహాంతానామేవ పాఠాచ్చే త్యుపపత్తిమప్యు
వాచ । వ్యాఖ్యానాదాచ పిత్ర్యవచ్చ ధర్మాః ప్రా
చీనావీతాదయః సర్వత్ర వచనాచ్చ విపర్యయః
ఇత్యువాచ । అత్రాయం సంశయః । పిత్ర్యేఖలు,
అస్వధేత్యాశ్రావయతి । స్వధానమ ఇతి వషట్క
రోతీత్యాదినా వషట్కారస్థానే స్వధాకారో విహి
తః । వచనాచ్చ విపర్యయ ఇత్యుక్త్వాపి అత్రస్వా
హాకారో న వాచనికః । కింతు జుహోతి చోదన
త్వమాత్రాగతః । బోధాయనీయేతు స్వా
హాంతానాం పాఠే అత్రైతు, సోమాయ పితృపీతా
యస్వధానమ ఇత్యాహేత్యాదినా నమోంతానా
మేవఖలు బ్రాహ్మణపాఠస్సూత్రపాఠశ్చ । తస్మా
జ్జుహోతి చోదనస్య పురుషబుద్ధికల్పితత్వేన సా
మాన్యశాస్త్రత్వాదతిదేశస్యాపి తథాత్వాత్తుల్య

బలత్త్వే స్వధాస్వాహాకారయోః కథం బాధ్యబా
ధకభావః। కించ ప్రత్యుత స్వధాకారస్యాత్ర ప్రా
ప్త్యక్షశ్రుతత్వాత్తస్యాన్యప్రాప్తః స్వాహాకారస్యై
వ బాధస్సువచః। ఇతి। అథ పిత్ర్యే స్వధాకార
స్య వషట్కారస్థానవిహితత్వేన స్వాహాస్థానావిహి
తత్వాదతిదేశేన ప్రాప్తిరేవ నాస్తీతి చేన్న, అస్త్యేవ
ప్రాప్తిః హవిః ప్రదానసాధనత్వసామ్యాత్ కించా
త్రాతిదేశాభావభ్రాంతినిరాసాయైవ సూత్రాది
ప్రత్యక్షపాఠాచ్చ। అస్య దర్వీహోమత్వేన పిత్ర్య
స్యేష్టిత్వేన చ వైరూప్యాదతిదేశ ఏవ నాస్తీతి చే
న్మాస్తు. తర్హి ప్రాచీనావీతత్వాదీనామప్రాప్తిః
తస్మాదత్ర స్వధాకారసత్త్వేన పునః స్వాహాకా
రాంతపాఠశ్చింత్యః। ఏతేన విద్యుద్వృష్టీ చ వ్యా
ఖ్యాతే॥ ౮॥ పిండపితృయజ్ఞాంతే పయస్వతీరిత్యా
దినా పూర్వోక్తప్రకారేణ జాయాపతీ అశ్నీత
ఇత్యపి కల్పరత్నే లిఖితం। అత్ర తు రుద్రదత్తేన
ప్రతిష్ఠానవిశేషేషు వ్యాఖ్యానావసరే యది పూర్వ
మశనం తర్హి పితృయజ్ఞాంతే ఇతి వ్యవస్థా కృతా।
స్వామిభిస్తు తదజ్ఞాత్వా స్వయం శాఖాచ్ఛేదా
త్పురా లిఖితాపి రుద్రదత్తానుసరణమేవావశ్యక

మిత్యత్రాపి లిఖితం ॥ ౯ ॥ సూ ॥ దేవాదేవేష్వితి జపిత్వా శ్వోభూతే బ్రహ్మాణం వృణీతే ॥ ఇతియా జమానపత్నీ । అత్ర రుద్రదత్తవ్యాఖ్యానచా యంజపో బ్రహ్మవరణశేషః । కర్మశక్తిప్రాధ్వన లింగాత్ । తేన ప్రాయణీయాదా పరిస్తరణో త్తరకాలం భవత్యేవ ఇత్యాదినా పరదినకర్తవ్య త్వముక్త్వా కేచిత్తు జపిత్వేత్యంతం పూర్వగ్రంథేన యోజయిత్వా జపిత్వా శేతఇతి వదంతీతిమతాం తరమపి లిఖితం । ఏవమేవ శ్రీవిద్యారణ్యభాష్యే ష్వత్రి మంత్రార్థవర్ణనావసరే ఆహవనీయాగారే గార్హపత్యాగారే వా శయానేన జప్యం మంత్ర మాహేత్యవతరణికా । ఏవమేవ శిష్టాచారోపి । ఏవంస్థితే మతాంతరముక్త్వా యాజ్ఞికప్రమోదా య రుద్రదత్తమేవానుసర్తవ్యమితి స్వామినః పర దినకర్తవ్యత్వమేవ్రోచుః ॥ ౧౦ ॥ అపాంప్రణయనె సూత్రం॥ అపోగ్రహీష్యన్గృహ్ణాంశ్చ పృథివీంమన సాధ్యాయతీతి । అత్ర రుద్రదత్తః । మనసేతి వచ నాన్నవాచా కీర్తయతి ధ్యానంచాత్ర అనయా పృథివ్యాపోగ్రహీష్యామీతి విశిష్టప్రకారం కేచి దిచ్ఛంతి । నతదాదర్తవ్యం యత్రహి విశిష్టధ్యాన

మతుమాచార్యో మన్యతే। తత్ర స్వయమేవ
విశేషం దర్శయతి। యథా। వాయువిడా తేమా
తేతి వాయుం మనసా ధ్యాయేత్ ఇతి। యదద
శ్చంద్రమసి కృష్ణం తదిహాస్త్వితి, శుచాత్వార్ప
యామి పాప్మన్నితి ద్వేష్యం మనసా ధ్యాయతీ
త్యాది। అతః కేవలేషు ధ్యానవిధిషు నకశ్చిద్విశే
ష ఇతి। శిష్టాచారేతు విశిష్టధ్యానమేవ ॥ ౧౧ ॥
హవిర్నిర్వాపాత్ప్రాక్॥ నూ॥ ఊర్జాయవః పయో
మయి ధేహీతి పురోడాశీయానభిమంత్ర్య దశ
హోతారం వ్యాఖ్యాయ శూర్పపవిత్రే నిధా
యేత్యత్ర రుద్రదత్తకారః వ్యాఖ్యానమిహ జపా
భిప్రేతః। యత్ర జపా యాజమానా ఇతిలింగాత్
ఇత్యేతావదేవ విలేఖ। స్వామినస్తత్ర యాజ
మానమేవేత్యపి విలిఖుః। రుద్రదత్తాభిప్రాయస్తు
నస్ఫుటః। యది తదాశయోపి యాజమానమే
వేతి తహి దేవా గాతువిద ఇత్యాదీనాపి తథా
త్వాపత్తిః। నచేష్టాపత్తిః। ఆధ్వర్యవత్వేన లే
ఖాత్। కించాత్రసమానకర్తృకతయా వర్తమా
నస్యల్యబః భిన్నకర్తృకత్వం దుశ్శకం॥ ౧౨॥
హవిర్నిర్వాపోత్తరతనా శిష్టైః క్రియమాణస్య

యజ్ఞ యోగమంత్రజపస్య తదా సాదనోత్తరం కర్తవ్యత్వేన కల్పరత్న లేఖనం స్వామినాం స్వక పోలకల్పనామాత్రం యాజ్ఞికవిరోధాయ ప్రమాణాభావాత్ ॥ ౧౩ ॥ సూ॥ జనయిత్వైత్యాసంయామీతి సంయుత్యమఖస్య శిరోసీతి పిండం కృత్వా యథాభాగం వ్యావర్తధామితి విభజ్య సమా పిండౌ కృత్వా యథా దేవతమభిమృశతీదమగ్నేరిత్యాగ్నేయమిదమగ్నీ షోమయో రిత్యగ్నీషోమీయమితి॥ అత్ర రుద్రదత్తకారః । తత్ర సంయవన మంత్రోగ్నీ షోమాభ్యామిత్యంతః। ఉత్తరస్యా దిసేతి న్యాయాత్ । నచ దేవతాభేదో ప్రోక్షుణాదిమంత్రవత్ యథా దేవతం వికర్తవ్యః అన్యథా లింగవిరోధాత్ నచార్థవాదత్వం సమవేతాభిధాయిత్వాత్ । అగ్నయేత్వాగ్నీషోమాభ్యామిత్యాహ వ్యావృత్త్యాఇతి శ్రుతేశ్చ। నచ యథా దేవతమిత్యవచనాదవికారఇతి వాచ్యం। ప్రోక్షుణాది మంత్రసమానతయా తత్తుల్యన్యాయతయా చ తైరేవ వ్యాఖ్యాతం విరుద్ధత్వాత్ । వ్యక్తవచనాచ్చ బోధాయనేన యథా అగ్నయేత్వాగ్నీషోమాభ్యామముష్మా అముష్మైఇతి యథాదేవత

మితి । అన్యేతు జనయత్యై త్వా సం యౌమీత్యం
తం సంయవనమంత్రముక్త్వా శేషం విభక్తాభిమర్శ
న పాత్రమంత్రేణ హవిఃకల్పయంతి నాయం సూ
త్రకృదభిప్రాయః అపృథగ్వినియోగాత్ । కథం
చాయమాచార్యః కాత్స్న్యేనైతన్మంత్రసమా
మ్నాయం వినియుంజానో మంత్రమేతం భ్రంశిత
వానితి సంభావయామః । తస్మాత్స్యాక్త మేకమం
త్రత్వైవ వికర్తవ్యమితి తదయం మంత్రయోరా
త్మజనయత్యై త్వా సంయౌమ్యగ్న యేత్వాగ్ని
షోమాభ్యామింద్రాయత్వై మృధాయేత్వా కృత్స్నా
మంత్రైక్యాభిప్రాయం ప్రకటయతి । తదనాదర
ణీయం । సాకల్యేన బోధాయనసూత్రావిమర్శ
స్యైవాయం విలాసః । బోధాయనసూత్రే మం
త్రభేదేన వినియోగభేదస్ఫుటమేవ దర్శితః । తథా
హి । బో॥ సూ॥ సంయౌతి జనయత్యై త్వాసం
యౌమీతి । సంయుత్య వ్యూహ్యాభిమృశత్యగ్న
యేత్వాగ్నిషోమాభ్యామముష్మా అముష్మా ఇతి
యథాదేవతమితి । నచాపస్తంబీయే సాకల్యేన
మంత్రసమామ్నాయవినియోగస్యాదృష్టత్వాత్క
థమేతన్మంత్రస్య భ్రంశకారణం సంభావయామ

ఇతివాచ్యం । నహీదృశం రాజాజ్ఞాపమామ్నాయే
క్రమవినియోగఏవ కార్యఇతి । నానాశాఖీయ
మంత్రవిప్రస్తారశ్శఖలు స్వాతంత్ర్యాద్యమహర్షయః
అతఏవాచార్యైః క్రమాపతితః శాఖాంతరీయష్ట
ష్ట్యంతపాఠోనిర్దేశే దర్శితః । అనయైవభంగ్యా
మంత్రభేదఏవ ఆపస్తంబబోధాయనయోరవిశేషే
ణసమ్మతఇతి శ్రీవిద్యారణ్యవేదభాష్యేపి సూచితం ।
మంత్రభేదఏవ శిష్టాచారసమ్మతః । తస్మాద్యాజ్ఞిక
విరోధాయైవ రుద్రదత్తలేఖః "౧౪। పత్నీసంనహన
సూత్రం । ఆశాసానేత్యపరేణ గార్హపత్యమూర్ధ్వ
జ్ఞమాసీనాం పత్నీం యోక్త్రేణసంనహ్యతి తిష్ఠం
తీవా వాచయతీత్యేకే వచాంతేన దామ్నాన్యతర
తః పాశేన యోక్త్రేణవాధ్యంతరం వాససస్సంన
హ్యతి నహి సాభిసంనహ్యత్యభిసంనహ్యతీత్యేకే
ఉత్తరేణ నాభిం నిష్కృష్య గ్రంథింకృత్వా ప్రద
క్షిణం పర్యూహ్య దక్షిణేననాభిమవస్థాప్యోపో
ద్ధాయాగ్నేగృహపతఇతి గార్హపత్యముపతిష్ఠతే
ఇత్యాది । అత్రరుద్రదత్తీయవ్యాఖ్యా । ఉపో
ద్ధానసమానకర్తృకత్వాత్పత్నీకర్మణ్యేతాని ।
అన్వర్యస్తు యోక్త్రాంతే పాశం పరిముచ్యవిర

మితీతి అత్రాప్యయం విశేషః । ప్రోక్షణీరాసా
దయేతి పూర్వోక్తప్రైష వశాదాగ్నీధ్రాధికారే
ణ తత్కర్తృకమేవ సంన్నహనం ఉత్తరేణ నాభి
మిత్యాది వ్యాఖ్యా బలాదధ్వర్యుకర్తృకం వా ।
కించోత్తరేణ నాభిమిత్యాది కర్మణాం ఉపోత్థా
నసమానకర్తృకత్వబలాత్ప్రైషకర్తృకత్వాభిధాన
సంనహనభావ్యకభావనాయాః కథంభావాకాంక్షా
యాం కస్యవా క్రియాజాతస్యేతి కర్తవ్యతాత్వా
న్వయ ఇతిచ । కించైతాదృశసమానకర్తృకత్వవిమ
ర్శచాతురీ హవిర్నిర్వాపాంగ దశపవోత్సృజనస్య
యాజమానత్వకథనవేళాయాం క్వాంతర్హితేతిచ॥
౧౫ । సూక్తవాకె రుద్రదత్తవ్యాఖ్యా । సూక్త
వాకో నామేష్టదేవతానుకీర్తనార్థ ఇదం ద్యావా
పృథివీత్యనువాకః । తదనువచనకాలె ప్రస్తరం
ప్రహరతి । సూక్తవాకె కీర్తితా దేవతా స్తల్లిం
గాభిరుజ్జితీభిరుపతిష్ఠతే సుమంత్రయతేవా యథా
లింగమితి సమామ్నాయసిద్ధానాం మంత్రాణాం
లింగవశేన వినియోగాదనామ్నాతాయా ఉపాం
శుయాజదేవతాయా ఆజ్యపానాంచ నోజ్జిత్యుప
స్థానం మథితాం పృషతయస్థేత్యత్రియం ప్రతి

నూచ్యమానఇతి వర్తమానవాచినాశానచా ఇద
ముపగమ్యతే। అగ్నిరిదగ్ంహవిరజుషతేతి హో
తురభిజ్ఞాయ, మరుతాంపృషతయస్థేతి మంత్రేణ
ప్రస్తరప్రహరణమితి। తథాచ, యాజ్ఞికప్రమో
దనంపాదనసంభ్రమేణ స్వామిభిరనూచ్యమానస్వ
దార్థఏవ బుద్ధ్యా నోపస్థితఇతి నూచ్యతే। అన్యథా,
ఉజ్జితి పాతాళీరనుమంత్రిణాది యావద్యాజమాన
పాతానంతర్యావగతనూక్తవాకపఠనమాప్తా మరు
తాంపృషతయస్థేత్యాది కథం లిఖేయుః। అపిచ,
స్వామ్యనుగ్రహవశాదత్రైవ వినాప్రస్తరప్రహ
రణమప్యనుమంత్రణం। కర్మణోఙ్గస్యానుమంత్రణం
శ్రౌతేన క్వాపి దృష్టం। అనూపసర్గస్యాపి వశ్చె
ద్వాచిత్వాత్। కించాత్ర మందాధికారిణాం దేవ
తానామబోధకాన్యద్యయావచ్ఛిష్ట పరంపరాగతా
నిఅగ్నయఇదమిత్యాదీని త్యాగవచనాన్యపి పఠ్యం
తే। తాన్యప్యలిఖ్యాపేక్షితాని। అత్రస్థలద్వయేపి
స్వీయగ్రంథస్య పరిశోధకత్వేన కల్పితైరస్మచ్ఛ్లా
ఘితగురుపాదైః శ్రీవేంకటశ్రౌతిభిః ప్రయోగవిప
ర్యాసకారణం త్యాగవచనావిలేఖకారణం చ
పృష్టాః। శ్రీస్వామిన్నవకత్రి యదీదత్తవ్యాఖ్యా
మన్యత్ర స్వవశాకారాభావంచ కారణత్వేన ప్ర

షేధః। నస్వాహాకరోతీతి నవ్యజుహోతీత్యాదే
ర్వాప్రాప్తిః స్వాహాకారే కింప్రతిషేధేన సత్యాం న
ప్రాప్తస్తథాన పరమతేనాశంకితః ప్రతిషిధ్యతే।
ప్రసిద్ధిమతం జైమినీయానామస్తి యాగవిధిః సూ
క్తవాకేన ప్రస్తరం ప్రహరతీతి తత్ర యాజ్యాస్థానీ
యస్సూక్తవాకః ప్రస్తరోద్రవ్యం మాంత్రవర్ణిక
క్యోదేవతాః ప్రహరతిశ్చ యజత్యర్థక ఇతి ప్రస్తర
ప్రతిపత్తేస్తు కాలవిధిరితి సూత్రకృతోఽభిప్రాయః।
అతఏవోక్తమనూచ్యమానే సూక్తవాకఇతి తస్మా
ద్యుక్తః ప్రతిషేధఇతి స్థితాయాం రుద్రదత్తవ్యా
ఖ్యాయాం శ్రీస్వామిభిరత్ర యాజ్ఞికప్రమోదాయ
స్వపాండిత్యపాటవేన స్వయమపిస్వారస్యముల్లిఖ్య
పూర్వాపరభావినోరధ్వర్యు యజమానప్రయోగ
యోర్వ్యపర్యాసోఽప్యనుగృహీతః। తథాహి। అధ్వ
ర్యుణా ప్రహృతేఖలు ప్రస్తరే ఇష్టదేవతానుమం
త్రణముజ్జితి మంత్రైర్యజమానేనకార్యం। ఏవం
చ యజమానకర్తృకోజ్జితిమంత్రపాఠం పూర్వ
ముక్త్వా తదుత్తరమధ్వర్యురనూచ్యమానే సూక్త
వాకే మరుతాం పృషతయస్థేత్యాహవనీయే సహ
శాఖయా ప్రస్తరం ప్రహరతీతి లిఖితం। అత్ర

మాణీచక్షుఃకిల। ప్రయోగవిపర్యాసవిషయే దుద్ర
దత్తలేఖః కథంవా ప్రమాణమితి సుధియఏవ
విచారయంతు। పరత్ర త్యాగవచనానామలేఖన
త్వేతే ప్రష్టవ్యాః। కిమిమాని త్యాగవచనాన్యవి
లేఖ్యాన్యనుచ్చార్యాణివేతి। లేఖనస్యోచ్చారణా
ర్థత్వాదుభయమపి వ్యర్థమేవేతిచేత్కథం, తత్స్వా
హైవవా నైయత్యం ఉత సర్వత్ర హవిర్విశిష్ట
స్వాహాస్థలేష్వపీతివా। అద్యేవేత చేత్కారణం
వాచ్యం। ననూక్తమేవ హవిఃస్వాహాకారయోర
న్యతరస్యాభావఇతి। హంత కేవలహవిఃప్రదానస్య
త్యాగవచనపాఠప్రయోజకత్వేఉత స్వాహాకార
స్య ఆహోస్విదుభయోరపీతివా। అద్యేత కేతరా
శ్రితయోరేవ తయోః ప్రయోజకత్వం వేతి।
నాద్యః, రక్షసాంభాగోఽసీత్యాదౌ సత్యపి హవిషి
త్యాగవచనస్య భవద్భిరేవానపేక్షితత్వాత్। న
ద్వితీయః। స్వాహాకారాభావేఽపి తిస్రఃప్లక్రియ
ప్రయాగాణాం, స్వధాపితృభ్య ఊర్గ్భవేత్యాదౌ హవి
ర్మాత్రేణ త్యాగవచనస్య భవద్భిరేవ లిఖిత
త్వాత్। నాపి తృతీయః। ఉక్తవ్యభిచారద్వయ
స్యైవ జాగరూకత్వాత్। నచాపి చతుర్థః। యది
తయోరితరేతరాశ్రితయోరేవ ప్రయోజకతా త

హీనాత్యాగవచనపాఠస్య వా స్వాత్త్యాగస్య వా ।
నచ ద్వయోరైక్యం శంకనీయం, త్యాగస్య స్వ
త్వనివృత్తిపూర్వకపరస్వత్వాపాదన రూపతయా
మానసికత్వేన వచనపాఠస్య వాఙ్మాత్రవ్యాపార
త్వేనచ ద్వయోర్భేదాత్ । తథాసతి, తత్రాపి
వాద్యః, త్యాగవచనస్య దేవతోద్దేశ్యకద్రవ్యత్యా
గవాచకత్వేన ఋత్విక్కృతస్వాహాదిపదస్య యజ
మానకృతానుమంత్రణస్యచ తాదృశత్యాగవచనార్థప్రతిపా
దకత్వేన పునస్త్యాగవచనపాఠస్య పిష్టపేషణప్రాయత్వాత్ ।
కించ, చిత్తస్య చలస్వభావత్వాద్వాఙ్మాత్రేణ దత్తేపి ద్రవ్యా
మనసా స్వత్వపరిత్యాగాదేరకృతత్వేనాదృష్టాజనకత్వాత్ ।
తర్హి, త్యాగస్యైవ ప్రయోజకతాస్త్వితి చేదస్తు తస్య
మానసికత్వాత్సిద్ధం నస్సమీహితం । నన్వథ యత్రానుమం
త్రణం నాస్తి తత్రత్యాగవచనపాఠస్సార్థకః । అత్రతూజ్ఞి
మంత్రాణామేవానుమంత్రణప్రాయత్వేన త్యాగవచనపా
ఠో నిరర్థకఏవ । కించాత్ర దేవతోద్దేశ్యకప్రక్షేపస్య కస్యచి
దభావాత్కస్యవా త్యాగః । కిమర్థంవా త్యాగవచనపాఠఇతిచే
న్నైవం, యత్రానుమంత్రణం నాస్తి తత్ర తత్రార్థకర్మ
మితి పదస్థిరాగ్నిహోత్రాదియాగేషు ప్రయాజాదిస్థలేషు చ
సత్యనుమంత్రణే కిమితి త్యాగవచనం లిఖితం, అత్రైవ
కిమితి తత్యక్తం । కించాత్ర పరిహరద్భిరపి ప్రస్తరం కథం
వా ప్రత్యాఖ్యాతఉక్తః । ప్రస్తరస్యాప్రవ్యత్వే, దివశ్శిల్పమి
త్యాది కేనాగ్నిహోమాదిష్వపి త్యాగవచనపాఠో నస్యాత్ ।
వేదాగ్రికీనామస్మదీయత్వేన ప్రతివత్త్రకర్మత్వాత్ । తా

ద్యస్థలేషు భాగవతవాదిభి రసద్భ్యాతేవ లిఖితాని । తస్మా
త్పూర్వోక్తాన్యపి భాగవతవచనపాఠాశ్రాతేవ కాచిత్క్షతిః । ఏవం
పత్యుత్తరేపి భాగవతవచనపాఠో నాస్తీతి నాయం విశేషః ।
మందాధికారిణాం దేవతాన్తరాణామపి తత్వార్థమితి చేత్సహాన
మంత్రోపి । ౧౬ । పూర్వోక్తదేవతంయోజనా కాదాచిత్కి । అత్ర
ప్రయోగవిపర్యాసస్తు నకృతః । ౧౭ । తతో త్రైకపాత్రియ
ప్రత్యేషు పాతత్రైకపాత్రియప్రత్యార్థవాదోమోపి లిఖితః ।
కల్పతత్వ మనస్య్యాహితవాదోమః । పాతత్రైకపాత్రియప్ర
త్యార్థపంయతి పాతతన్నుతత్యాభావనీయఇతి పాత్రియప్రత్త
మాతాక్లో । ౧౮ । శ్రీ

ఏవమేవ కేచిదుద్దిదత్త మూలకాః, తథా, కేచిత్త
త్రాపి మతాంతరమూలకాః, కేచిదపర స్వకపోలకల్పనా
మాత్రకారణత్వే నిర్మూలా ఇత్యనేకప్రకారా బహవో విరో
ధాః కల్పతత్వ పత్రియాంతే తత్ర దిఙ్మాత్రమేవ దర్శితాః,
మయాపి కేచిత్తు పావనాతి ప్రాయశ్చోపేక్షితాః, తదత్ర
యోగ పరిష్కృతాస్తే సుతరాం న్యాయవిరుద్ధగ్రంథాంతర
విరుద్ధా, బహుకాలాగతశిష్టాచారవిరుద్ధాశ్చ తదస్మత్పూర్వ
జాస్పత్యవ్యధీతవేదవేదాంగా న్యాయవిదపశ్చిమాశ్చ । అత
ప్రయోగసరణిర్మాత్రోపేక్షితయా శిష్యప్రశిష్యపరం
పరయా ఉద్ధయాపత్పాలితా యద్యాత్సరణిమధీత్యాపి మహా
పరిశీలనాత్పరానద్యావ్యధిగంతుం శక్యతే దోషకల్పనయా
తత్సరణిమత్యస్యాన్యాం నిర్మాతు మనర్హైవ వయమిత్య
మానావసరతి కాలేనానుగృహ్య లోకమనాకులం కుర్వం
త్వితి పథ్యాన్ప్రార్థయామ్మః । పరిణమాన్నితి శివం ॥

కాళయుక్తి నామసంవత్సర మార్గశీర్ష బహుళ ౧౪ బుధవారము.

మంగళం మహత్ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శుద్ధపత్రిక.

పుట	పంక్తి	అశుద్ధం	శుద్ధం
2	1	దక్షిణాపత్రి	పక్షిణాపత్రి
	5	తెచాగ్య	శెచావ్య
		—గ్రంథము—	
3	8	కల్పనీమూలా	కల్పమూలా
8	13	గోత్రి	గోప్రి
9	1	ప్రిదశాయ	ప్రిఽశ
	7	యాదితిసత్యం	యాదితి। సత్యం
10	5	విలెఖ	లిలెఖ
	13	ఇత్యుక్త్వాపి	ఇత్యుక్త్వాపి
12	13	తరముక్త్వా	తగంముక్త్వా
	14	రుద్రవత్తమేవా	రుద్రదత్తమతమేవా
13	13	విలేఖ	లిలేఖ
	14	విలిఖుః	లిలిఖుః
15	3	ణవావిశ	ణసహావిశ
	6	జానా	జానో
16	14	నహిసో	నవాసో
18	2	పెప్రిత్తై	పాప్రిత్తై
	12	పాటలెవ్నం	పాటలవన